

The logo for JHNY, consisting of the letters J, H, N, and Y in a bold, white, sans-serif font. The background of the slide is a dark blue gradient with a pattern of small, light blue and white dots, resembling a starry sky or a digital network.

Ajankohtaista julkisista hankinnoista

Kuntamarkkinat 14.-15.9.2022

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

@jhnyneuvoo

Sisältö

- Ajankohtaiskatsaus – johtava lakimies Katariina Huikko
- Sodan vaikutus hankintoihin – erityisasiantuntija Olli Jylhä
- Oikeuskäytäntöä – erityisasiantuntija Niina Ruuskanen

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

- Julkisten hankintojen neuvontayksikkö on v. 2004 perustettu työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n ylläpitämä yksikkö. Toimimme Kuntaliiton organisaatiossa.
- Yksikkö vastaa sähköpostitse ja puhelimitse hankintayksiköiden esittämiin kysymyksiin hankintalain soveltamisesta. Neuvonta on maksutonta.
- Neuvontayksikkö ylläpitää Suomen kattavinta maksutonta julkisten hankintojen tietopankkia www.hankinnat.fi
- Sähköinen Hankintainfo-uutiskirje, jossa käsitellään ajankohtaisia julkisiin hankintoihin liittyviä asioita, n. 8-12 kpl/ vuosi

Meidät tavoitat

- Palvelusähköposti
 - hankinnat@kuntaliitto.fi
- Verkkosivusto
 - www.hankinnat.fi
- Twitter
 - @JHNYneuvoo
- Oppaat
 - Kuntaliiton julkaisupankki: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut>
 - Valitse asiasana "julkiset hankinnat"
- Paremmat hankinnat -podcast
 - Soundcloud.com/jhnyneuvoo
 - #paremmathankinnat -soittolista
- Vlogit
 - Youtube -> Soittolista Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

JHNY

Ajankohtaiskatsaus

Johtava lakimies Katariina Huikko

Ajankohtaista hankinnoissa

- Hankintalain korjaussarja II eduskunnassa
- EU:n kauppapolitiikkaan liittyen
 - Kolmansien maiden instrumentti (IPI) voimaan 29.8.2022
 - Ulkomaisten tukien huomioiminen hankinnoissa
- Hyvinvointialueuudistus
 - Tulkintakysymykset esim. horisontaalinen yhteistyö
- Sisältöön vaikuttavaa
 - Puhtaiden ajoneuvojen lakia koskevat muutokset eduskunnassa

Hankintalain korjaussarja II

- Luonnoksen taustalla hallitusohjelman kirjaukset
 - Muutoksia varten teetetty erillisselvityksiä, mm. HILMI-hanke
 - Muutokset ovat puhtaasti kansallisia taustaltaan
- Muutoksia ei ole käsitelty työryhmässä, jossa eri tahot olisivat olleet edustettuina
- HE 115/2022 eduskunnan käsittelyssä

Muutokset pähkinänkuoressa

1

Ympäristö-
näkökohdat
2\$, 80\$

2

Laatu
93\$, 106\$,
122\$
+123 \$,
146\$

3

Alihankki-
joiden
poissulke-
minen
80\$, 78\$

4

Kaksi-
kielisyys
60\$, 101\$

5

Valvonnan
määräajat
141\$

6

Hankinto-
jen
ilmoitta-
minen
59\$

Kolmansien maiden instrumentti, IPI

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1031 ns. kolmansien maiden instrumentista, IPIstä.
- Asetus on tullut voimaan ja sovellettavaksi 29.8.2022.
- Asetuksen tavoitteena on edistää EU:n sisämarkkinoiden toimijoiden uusia kaupankäyntimahdollisuuksia ns. kolmansien maiden hankintamarkkinoilla. Monilta osin kolmansien maiden markkinat on suljettu tai niitä on rajoitettu EU:sta peräisin olevilta toimijoilta, tavaroilta ja palveluilta.
- Asetuksella luodaan kauppapoliittinen instrumentti, jonka avulla unionilla on mahdollista tehdä tutkimuksia tai käydä neuvotteluita rajoituksia ylläpitävän maan kanssa. Jos markkinat eivät neuvotteluista huolimatta avaudu, voi EU tällöin
vastaavasti rajoittaa kolmannen maan yritysten pääsyä EU:n alueelle.

Miten instrumentti toimii?

HVA perustaminen
Sopimusten siirto

HVA omat hankinnat
Organisaatio, strategia ja ohjeet
Rekrytoinnit

Yhteistyö

JHNY

Sota Ukrainassa – vaikutukset hankintoihin

Erityisasiantuntija Olli Jylhä

JHNY

EU:n asettamat pakotteet

Pakotteet, henkilö- ja yhteisöpakotteet

- EU on asettanut pakotteita Venäjän organisaatiolle ja venäläisille henkilöille
- Pakotteiden rikkominen on rangaistavaa rikoslain 46 luvun nojalla

1) Henkilö- ja yhteisöpakotteet

- Listalla olevien yritysten tai henkilöiden kanssa ei saa käydä kauppaa eikä tällaisille tahoille saa luovuttaa varoja suoraan tai välillisesti
- Koskee julkista sektoria sekä yksityisiä toimijoita
- Käytännössä julkisen puolen kanssa toimivia tahoja on vain muutamia (esim. entinen Hartwall-areena)

Pakotteet, julkiset hankinnat

- 2) Julkisten hankintojen pakotepaketti voimaan 8.4.2022 ((YUTP) 2022/578)
- Pakotepaketti estää venäläisten tahojen osallistumisen julkisiin hankintoihin EU-alueella
- Pakotteiden alla olevien tahojen kanssa ei saa tehdä uusia sopimuksia (uusien kilpailutuksen pohjalta)
- Voimassa olevien sopimusten täytäntöönpano tulee keskeyttää 10.10.2022

Pakotteiden piiri

- EU:n hankintadirektiivien piirissä olevien hankintasopimusten tekeminen on kielletty silloin kun toisena osapuolena on
 - Venäjän kansalainen tai Venäjälle sijoittautunut luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, yhteisö tai elin;
 - oikeushenkilö, yhteisö tai elin, jonka omistusoikeuksista tämän kohdan 1 alakohdassa tarkoitettu yhteisö omistaa suoraan tai välillisesti yli 50 prosenttia; tai
 - tämän kohdan 1 tai 2 alakohdassa tarkoitettun yhteisön puolesta tai johdolla toimiva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, yhteisö tai elin
- Pakotteet koskevat myös alihankintaa
 - Pakotteiden piirissä on alihankkija jonka osuus sopimuksen arvosta on yli 10% tai kyseessä on voimavara-alihankkija

Käytännössä tarkoittaa

1) Hankintayksikön tulee pyytää uusissa EU kilpailutuksissa, ilmoitus siitä onko toimija pakotteiden piirissä. Epäilyttäviä tarjoajia tulee "tonkia" tarkemmin.

- Pakotteiden piirissä olevat toimijat suljetaan pois kisasta
- Pakotteiden piirissä olevat alihankkijat tulee vaihtaa

2) Voimassa olevat EU-kynnysarvon mukaiset sopimusten sopimuskumppanit tulee käydä läpi 10.10.2022 mennessä

- Kysymällä sopimuskumppaneilta
- Käyttämällä hyväksi rekisteripalveluita
- Pakotteiden piirissä olevien toimijoiden sopimusten täytäntöönpano tulee keskeyttää 10.10.2022
- Pakotteiden piirissä olevat alihankkijat tulee vaihtaa

Usein kysyttyä pakotteista

- Ovatko kaksoiskansalaiset pakotteiden piirissä?
 - Komission vastausten mukaan kaksoiskansalaiset ovat pakotteiden piirissä
- Mitkä voivat olla seuraukset pakotteiden laiminlyönnistä?
 - Rikosoikeudellinen vastuu
- Koskeeko selvitysvelvollisuus myös pörssilistattuja yhtiöitä?
 - Koskee myös listattuja yhtiöitä
- Lisää [kysymyksiä ja vastauksia](#)

JHNY

Hankintasopimusten sopimusmuutokset

Olennaiset sopimusmuutokset

- Vuoden 2022 aikana tarve sopimusmuutoksille julkisissa hankinnoissa on lisääntynyt. Sopimusmuutostarpeet saattavat liittyä esimerkiksi:
 - Hinnanmuutoksiin
 - Tuotteiden saatavuuteen tai toimitusketjuihin
 - Ylivoimaiseen esteeseen
 - Varautumiseen
- Ensisijaisesti tehdään muutokset sopimuksen ehtojen pohjalta
- Hankintalain 136 § koskee EU-hankintoja, sote- ja muita erityisiä palveluhankintoja ja käyttöoikeussopimuksia
- 136 § mukaan sopimuskaudella ei saa tehdä olennaisia sopimusmuutoksia ilman uutta hankintamenettelyä
- Oikeuskäytännöstä johdettavissa että sopimusmuutokset rajoitettuja myös kansallisissa hankinnoissa (MAO:854/17, C-91/08)

Sopimuksen muuttaminen sopimuskaudella (136§)

Kielletyt sopimusmuutokset

- Hankinta muuttuu niin, että olisi kiinnostanut muita tahoja
- Taloudellisesti edullisempi
- Laajentaa sopimusta
- Sopimuskumppani vaihtuu (ilman perusteita)

Sallitut muutokset

- Sopimusehtojen mukaan, optiot
- Yritysjärjestelyt
- Vähäarvoinen muutos (10%/15%)
- Ei ole mahdollista vaihtaa sopimuskumppania (HILMA)
- Ennakoimaton olosuhdemuutos (HILMA)

Eteneminen muutosehdotusten osalta

- a) HY:n arvio siitä onko ehdotettu muutos syytä hyväksyä vai ei?
- b) Voidaanko muutos perustella sopimusehdoilla?
- c) Onko kyseessä 136§ mukainen sallittu sopimusmuutos?
 - Onko kyseessä vähäarvoinen sopimusmuutos?
 - Onko kyseessä sopimusmuutos josta tulee tehdä sopimusmuutosilmoitus?
- Jos perusteita sopimusmuutokselle ei löydä-> sopimusta ei voida muuttaa
 - Sopimusosapuolten yhteisellä päätöksellä voidaan sopimus irtisanoa ja kilpailuttaa uusiksi

Yhteenveto

- Kiihtyvä inflaatio on aiheuttanut muutospaineita hankintasopimukseen
 - Tilaajan ei tarvitse pääsääntöisesti hyväksyä hinnanmuutoksia, jos ne eivät perustu yksiselitteiseen sopimusehtoon
- Sopimusmuutosten tulee perustua sopimusehtoihin tai olla hankintalain 136§ mukainen sallittu muutos
 - 136§ koskee vain EU-hankintoja (kansallisissa samat periaatteet)
 - Osasta 136§ mukaisista muutoksista tulee tehdä sopimusmuutosilmoitus
- Inflaatio vaikuttaa tulleen jäädäkseen
 - Kilpailutukseen on suositeltavaa lisätä mahdollisuuksia sopimuksen sisällön muuttamiseen (esim. indeksiehto)

JHNY

Oikeuskäytäntöä

Erityisasiantuntija Niina Ruuskanen

Käsitteltävät tapaukset

- Kuntayhtymän osallistuminen tarjouskilpailuun – KHO:2021:191
- Suhteellisuusperiaate kynnysarvon alittavissa hankinnoissa – KHO:2022:75
- Tarkennusta käytäntöihin markkinaoikeuden ratkaisuksista
 - Alihankkijan/tarjoajan poissulkeminen - MAO:H126/2022
 - Nollahinnoittelu - MAO:H158/2022
 - Tuotemerkkeihin viittaaminen ja tarjouspyynnön täsmentäminen - MAO:H203/2022

JHNY

Kuntayhtymän osallistuminen tarjouskilpailuun

KHO:2021:191

Tausta: kuntalain (410/2015) yhtiöittämisvelvollisuus

- Kunnan hoitaessa tehtäviään kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (126 §)
- Kunta toimii kilpailutilanteessa markkinoilla, jos se osallistuu tarjouskilpailuun
- Kuntalain 127 §:ssä säädetty poikkeuksista yhtiöittämisvelvollisuuteen
- Kunta/kuntayhtymä voi siis harjoittaa yksityisten yritysten kanssa kilpailevaa toimintaa, mutta ei lähtökohtaisesti yhtiöittämättä sitä
- Kilpailuneutraliteettisääntelyn tarkoituksena turvata tasapuolinen kilpailu julkisen ja yksityisen sektorin välillä

KHO 2021:191 Tausta

- Päihdehuollon laitospalvelujen puitejärjestelyyn oli valittu palveluntuottajaksi kuntayhtymä
- Valittajan mukaan kuntayhtymä olisi tullut sulkea tarjouskilpailusta, koska sillä ei ole ollut oikeutta osallistua tarjouskilpailuun yhtiöittämättä toimintaa
- Markkinaoikeus katsoi, että hankintayksikön menettely ei ollut hankintasäännösten vastaista, perustelut mm.:
 - Hankintalaissa ei ole estetty esim. kuntia osallistumasta hankintamenettelyyn
 - Hankintalaissa ei velvollisuutta HY:lle sulkea tarjouskilpailusta tarjoajia kilpailulain tai kuntalain vastaisen menettelyn perusteella
 - Julkisoikeudellisella yhteisöllä on lähtökohtaisesti oikeus osallistua tarjouskilpailuihin
 - Ei käynyt ilmi, että tarjous olisi ollut poikkeuksellisen alhainen tai vaikuttanut muutoin tarjouskilpailun syrjimättömyyteen tai kilpailun vääristymiseen

KHO 2021:191 korkeimman hallinto-oikeuden päätös

- KHO katsoi, että kuntalain yksiselitteinen säännös otettava huomioon hankintamenettelyssä
 - Yhtiöittämissäännöksellä on välitön kytkentä julkisiin hankintoihin
 - Perusteena mm. tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaatimus sekä hankintalain tavoite tasapuolisista mahdollisuuksista palvelujen tarjoamiseen
 - Yhtiöittämisvelvollisuutta koskevassa säännöksessä kysymys kiellosta "tietyille talouden toimijoiden luokille" tarjota tiettyjä palveluja
 - Myös tehokkaan oikeussuojan vaatimus puolsi huomioimista
- HY:n olisi tullut pyytää kuntayhtymää esittämään selvitys siitä, millä perusteella kuntayhtymä katsoo sillä olevan oikeus osallistua tarjouskilpailuun toimintaansa yhtiöittämättä

Yhteenveto

Mitä KHO 2021:191 tarkoittaa käytännössä hankintayksiköille?

- Jos kunta/kuntayhtymä osallistuu tarjouskilpailuun tarjoajana tai ehdokkaana, HY:n on pyydettävä selvitys, millä perusteella kunta/kuntayhtymä katsoo sillä olevan oikeus osallistua tarjouskilpailuun toimintaansa yhtiöittäen
- Sovellettaen myös, jos tarjoajana hyvinvointialue
- Toimintatavat, jos tarjoaja valtion virasto tai ulkomainen julkisyhteisö?
- Jos selvitys ei hyväksyttävä, suljettava menettelystä?
 - Perusteluna kuntalain 126 § ja hankintalain 3 §:n

JHNY

Suhteellisuusperiaate kynnysarvon alittavissa hankinnoissa

KHO:2022:75

KHO:2022:75 Tausta

- Tarjoaja oli suljettu pois kunnan kiinteistöjätteen keräystä koskevasta tarjouskilpailusta tarjoajan aiemman toiminnan ja sitä seuranneen hankintasopimuksen purkamisen vuoksi
- Aiempi hankintasopimus oli purettu vuonna 2011, yhtiö suljettu tarjouskilpailusta purkamiseen vedoten vuonna 2017
- Kyse kynnysarvot alittavasta hankinnasta eli pienhankinnasta

KHO:2022:75 perustelut

- Hallintolain 6 §:n mukaan mm. viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden
- Hankintalainsäädännön sisältämiä periaatteita koskevasta oikeuskäytännöstä on saatavissa johtoa tulkittaessa hallinnon oikeusperiaatteita
- EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, jos harkinnanvaraisesta poissulkemisperusteesta on yli kolme vuotta -> säännöksellä toteutetaan suhteellisuusperiaatetta
- Vaikka kynnysarvot alittavissa hankinnoissa poissulkemista voidaan arvioida vapaammin kuin kynnysarvot ylittävissä, KHO katsoi, että tarjoajan poissulkeminen yli kuusi vuotta tapahtuman jälkeen oli suhteellisuusperiaatteen vastaista

Yhteenveto

- Pienhankintaan ei lähtökohtaisesti sovelleta hankintalakia
- Pienhankinnassa huomioitava mm. yleiset hallinnolliset oikeusperiaatteet, kuten suhteellisuusperiaate
- Hankintalainsäädännön periaatteiden tulkintaa voidaan käyttää apuna tulkittaessa hallinnon oikeusperiaatteita

JHNY

Markkinaoikeuden ratkaisuja

Alihankkijan/tarjoajan poissulkeminen - MAO:H126/2022

Nollahinnoittelu - MAO:H158/2022

Tietyn valmistajan tuotteisiin viittaaminen ja
tarjouspyynnön täsmentäminen - MAO:H203/2022

Alihankkijan/tarjoajan poissulkeminen - MAO:H126/2022

- HY on sulkenut harkinnanvaraisella poissulkemisperusteella valittajan oppikirjojen ja sähköisten oppimateriaalien tarjouskilpailusta, koska HY:n ja tarjoajan alihankkijan aikaisempi hankintasopimus oli purettu laskutusepäselvyyksien vuoksi
- Tarjoaja ei ollut suostunut vaihtamaan alihankkijaa HY:n pyynnöstä huolimatta
 - Hankintalain 78 §: Jos alihankkijaa koskee jokin harkinnanvarainen poissulkemisperuste, hankintayksikkö voi vaatia alihankkijaa korvattavaksi toisella alihankkijalla
- MAO katsoi, että HY oli voinut sulkea tarjoajan menettelystä, kun se ei ollut pyynnöstä huolimatta suostunut vaihtamaan alihankkijaa
 - Poissulkemisperusteen kolmen vuoden vanhentumisaika voitiin laskea siitä päivästä, kun HY oli ilmoittanut purkavansa sopimuksen

36• Päätöksestä valitettu

Nollahinnoittelu - MAO:H158/2022

- HY oli hylännyt vaarallisten jätteiden jätehuoltopalveluiden hankintaa koskevan tarjouksen, sillä tarjoaja oli tarjonnut osahintaa nollahintaisena tarjouspyynnön ehtojen vastaisesti
- Tarjoaja piti tarjouspyyntöä epäselvänä ja oli ymmärtänyt nollahinnoittelua koskevan kiellon koskevan vain tarjouksen kokonaishintaa. Tarjoajalle olisi sen näkemyksen mukaan tullut antaa täsmennysmahdollisuus.
- Markkinaoikeus katsoi, että tarjouspyyntö oli selkeä ja HY oli voinut hylätä tarjouksen tarjouspyynnön vastaisena, eikä täsmennysmahdollisuutta tullut antaa
- Muistutus: jos tarjouspyynnössä ei ole erikseen kielletty nollahinnoittelua, HY:n on selvitettävä poikkeuksellisen alhaista hinnoittelua tarjoajalta ennen tarjouksen hylkäämistä (esim. EUT asia C-367/19, Tax-Fin-Lex)

Tarjouspyynnön täsmentäminen - MAO:H203/2022

- Gastro- ja kolonoskooppien tarjouspyynnössä hankinnan kohde oli ilmoitettu joiltain osin viittaamalla tietyn valmistajan tuotteisiin/tuotenimikkeisiin
 - Hankintalain mukaan sallittua vain poikkeustapauksissa, jolloin liitettävä maininta "tai vastaava"
- HY oli kysymyksiin antamissaan vastauksissa tarkentanut, että kyseisiin kohtiin voi tarjota muutakin tuotenimikettä, joka vastaa käyttötarkoitusta
- Markkinaoikeus katsoi, että tuotteet olisi tullut kuvata muulla tavoin, kuin viittaamalla tietyn valmistajan alkuperää oleviin tuotteisiin
- Menettely ei ollut korjattavissa kysymyksiin annetuilla vastauksilla
 - Edes riittävä tiedottaminen tai korjausilmoitusten julkaiseminen tarjouspyynnön muutoksista ei takaa yhdenvertaista ja syrjimätöntä kohtelua, jos muutokset ovat niin olennaisia, että ne olisivat houkutelleet potentiaalisia tarjoajia, jotka eivät ilman muutoksia olisi voineet jättää tarjousta

Kiitos, hyvää syksyä!

hankinnat@kuntaliitto.fi
[@jhnyneuvoo](https://twitter.com/jhnyneuvoo)

[hankinnat.fi](https://www.hankinnat.fi)

JHNY

**KUNTA
LIITTO** | Kommun-
förbundet

JHNY

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet